

MAKÜ FEBED
ISSN Online: 1309-2243
<http://febed.mehmetakif.edu.tr>

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 3(2): 31-36 (2012)

Araştırma Makalesi / Research Paper

Tarihi Çevreleri Koruma Sürecinde Yeni Yaklaşımlar: Kongre Turizmi, Safranbolu Çarşısı Örneğinde Bir Araştırma

Nurhan Koçan, Ömer Lütfü Çorbacı

Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bornova, İzmir
Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara

Geliş Tarihi (Received): 29.03.2012, Kabul Tarihi (Accepted): 04.07.2012

✉ *Yazışmalardan Sorumlu Yazar (Corresponding author): nurhankocan@mynet.com (N. Koçan)*

☎ 0 232 311 10 10-2616 📠 0 232 388 18 64

ÖZET

Kentlerin sahip olduğu sosyo-ekonomik ve kültürel değerler ile bunları kullanma ve geliştirme yetisi onların küresel ölçekte kazanacağı önemi belirlemektedir. “Dünya Mirası” olarak Anadolu medeniyetlerinin izlerini taşıyan Safranbolu, kültürel yaşama ait değerlerini geçmişten günümüze kadar yansıttasının yanı sıra, tarihi çevre koruma konusunda da iyi bir örnek olmaktadır. Tarihi kentlerde yapılara yeni işlevler yüklenerek yaşatılmaları ve ekonomik getiri sağlar hale gelmeleri mümkün olabilmektedir. Bu çalışmada Safranbolu Kenti Çarşısı kesiminin kongre turizmi açısından taşıdığı potansiyel ortaya konmuştur. Çarşısı merkezinde seçilen örnek alan coğrafi bilgi sistemi ile analiz edilmiş, Safranbolu kentinde korumaya yönelik yeni bir yaklaşım olan kongre turizmi için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Tarihi çevre koruma, Kongre turizmi, Coğrafi bilgi sistemi, Safranbolu çarşısı

New Approaches in the Protection Process of Historical Environments: Congress Tourism, a Sample Research on Safranbolu-Bazaar

ABSTRACT

Socio-economic and cultural values of cities with the ability to use and develop them are deterministic factors for their importance on a global scale. The Anatolian civilizations traces back the city of Safranbolu as the "World Heritage", and it has the cultural life reflecting the values from past to present while being a good example for the protection of the historic environment. New functions can be installed on historic buildings in cities, and economic benefits can be obtained from the renewed buildings. In this study, the Safranbolu Bazaar was part of its potential in terms of congress tourism. A selected sample area in the center of Bazaar was analyzed by geographic information system, which is a new approach to protect the town of Safranbolu, and suggestions were presented for congress tourism.

Key Words: History of environmental protection, Congress tourism, Geographic information system, Safranbolu bazaar

1. GİRİŞ

İnsanların yaşam süreçleri içerisinde birtakım değerlerin değişmesi olağan bir olgudur. Ancak değişimlerin boyutu, koşulları ve sonuçları dikkate alındığında

değişim sırasında sürdürülebilir olanların korunması, sürekliliğin sağlanması gerekmektedir (Beyhan ve Ünügör, 2005). Safranbolu ve çevresi yüzlerce yıllık bir süreçte oluşan, Türk Kent Kültürünü günümüzde yaşatmaya devam ettiren yapı ve çevre özellikleri

taşımaktadır. Kent merkezinin farklı yükseklikler üzerinde kurulmuş olması, kentin çevresinde yoğun ormanlık alanların bulunması tarihi kentin doğa ile görsel bütünlüğünü sağlamıştır.

Kalkınma ve bölgesel gelişmede önemli bir faktör olan turizm, çevre ve doğal kaynaklarla sıkı ilişkisi nedeniyle planlı gelişimi gerekli kılmaktadır. Sürdürülebilir turizm; her aşamasında toplumsal sorumluluk, ekonomik verimlilik ve ekolojik duyarlılığı içermektedir (Atalık ve Gezici, 1994). Bu bağlamda turizm sektörünün var olması ve sürdürülebilirliği turizme kaynak oluşturan alanlara özgü doğal ve kültürel değerlerin korunarak kullanılması ile gerçekleşir. Sürdürülebilir gelişme ve çevreye uyumlu bir yaşam ekolojik ve ekonomik kararların bir arada ele alınması ile mümkündür (Beyhan ve Ünügür, 2005).

Sürdürülebilirlik kavramının koruma düşüncesine yansımaları sonucunda genelde saklamayı hedefleyen koruma yaklaşımlarının yerini artık korunacak alanların planlama bütünlüğü içerisinde kent yaşamına etkin bir şekilde katılımını hedefleyen ve kentteki tüm aktörlerin koruma sürecinde yer almasını sağlayan çözümlere yönelik arayışlara bırakmıştır. Kentlerin sürdürülebilirliğinin yanında kentlinin sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel niteliklerinin iyileşmesinin sürekliliği önem taşımaktadır. Bu kapsamda turizm olumlu yatırım ve aktivitelerle kent ve kentlilerin sosyo-ekonomik kalkınmalarında araç olmaktadır (Yücel, 2005).

Küreselleşen dünyada ulusal ve uluslararası şirketlerin sayısı ve toplantı yapma ihtiyacının artması, bilimsel, teknolojik ve mesleki gelişmelerle birlikte ortaya çıkan bilgi edinme ihtiyacı kongre turizmini geliştirmiştir (Gülbahar, 2006). Kongre bir veya daha fazla güne sınırlanmış ve önceden kararlaştırılmış bir program çerçevesinde uzmanlık gerektiren bilimsel alanlarda veya meslek konularında belirli bir alışverişi amaçlayan özellikle toplanılan yerin dışından gelen kişilerin katılmaları ile meydana gelen bir toplantıdır (Çizel, 1999).

Kongre turizmi insanların yaşadıkları veya çalıştıkları yerler dışında bilimsel veya mesleki konularda bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla ortaya çıkan seyahat, konaklama, kültürel aktivite ve gezileri içeren bir turizm türüdür (Gülbahar, 2006). Son yıllarda insanlar kültürel gereksinimlerini karşılamak, yeni bilgiler edinmek ve deneyimler yaşamak üzere yaşadıkları yoğun nüfuslu endüstrileşmiş kentlerden kültürel çekiciliklere sahip yerlere gitmekte iş ile eğlenceyi bir arada yaşamaktadırlar (Özkan, 2005). Kongre turizminde turistik çekim unsuru ön plandadır. Bu nedenle kongre organizatörleri kongrelerin yapılması için orijinal ve etkileyici yerler bulmak için arayış içine girmiştir. Bir kentte kongre turizminin ortaya çıkıp gelişebilmesi için kentin coğrafi konumu, doğal güzellikleri, iklim gibi doğal faktörleri ile kültürel ve tarihi zenginliklerinin yanında bir takım alt ve üst yapı olanaklarının var olması gerekir (Ayman, 1997).

Kongre turizmine katılan delegeler gittikleri bölgedeki doğal, sosyo-kültürel ve tarihi değerlere büyük ilgi

göstermektedirler. Eğitim ve kültür seviyesi yüksek olan bu kişiler toplantıya katıldıkları yerlerdeki tarihi ve kültürel mirasın korunması için gerekli olan bilincin oluşmasına yardımcı olurlar (Çizel, 1999).

Konaklama olanakları kongre kentinin seçiminde oldukça önemli bir etkidir. Seçilen yerin yeteri sayıda ve kapasitede konaklama tesislerine sahip olması ve rekreasyon olanakları, kalış süresini uzatan dolayısıyla turizmin ekonomik etkilerini artıran bir özelliktir (Ayman, 1997). Kongre turizmi, iletişim ve alışverişin artması gibi küresel hedeflerin yanında, kentsel yenilenmeyi, kentsel yapıların daha etkin ve verimli kullanılmasını, turizm mevsiminin uzatılmasını, yerel halkta istihdam olanaklarının ve turizm gelirlerinin artırılması gibi yerel hedeflere ulaşmada büyük önem taşımaktadır.

Korumanın temel amaçlarından birisi, tarihi, mimari ve görsel değer taşıyan çevrelerin özgün değerlerini kaybetmeden uzun süre yaşatılabilmesini sağlamaktır. Çağdaş koruma yaklaşımları bu alanların yaşayan, içinde buldukları bölge veya kentin gelişimine katkıda bulunan alanlar olarak korunması kavramını savunmaktadır (Özkan, 2005). Turizm bu açıdan doğal ve kültürel değerlerin korunmasında teşvik edici bir rol üstlenmektedir. Safranbolu kongre turizmi için önemli bir çekim merkezi olma yolundadır.

1.1 Tarihi Kent Koruma Olgusu ve Korumada Yeni Yaklaşımlar

Tarihi çevreler ve geleneksel kent dokuları yaşanan geçmişin kanıtları olarak kültürel ve mekansal anlamda farklılıkları nitelendirirler. Tarihi kent dokularının yaşatılmasına yönelik olarak ortaya çıkan koruma kavramı başlangıçta sadece önemi olan yapıları korumak iken günümüzde ise farklılıkların ortaya konması, yaşatılması, tarihsel geçmişe dayalı kimliğin devam ettirilmesi yani yapıların yer aldığı kent ve doğal çevre ile birlikte korunması olarak algılanmaktadır (Meşhur, 1999).

Tarihi kentler; bir toplulukta süregelen gelenek, yaşayış, düşünce, sanat gibi unsurları günümüze kadar taşıyan ve gelecek kuşaklara iletilmesini sağlayan maddi ve manevi değerleri içeren çevrelerdir (Yazgan ve Erdoğan, 1992). Tarihi kentler, geçmiş uygarlıkların sosyo-kültürel yapısı, mimari ve estetik özelliği ve yaşam felsefesine ait eserlerden oluşmaktadır. Bu nedenle uygarlığın en büyük fiziksel göstergesi kentlerde bulunmaktadır (Ahunbay, 1999).

Tarihi kentsel alanların sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde korunması, kent bütünündeki mevcut tarihi yapıların aktif olarak kullanımı, günümüz yaşantısının gereksinimlerine yanıt verecek şekilde planlanması ile ekonomik ve sosyal niteliklerin de korunmasını gerektirir (Lichfield, 1988). Bu nedenle korunacak alanlar güncel kent dinamikleri ile birlikte ele alınmalıdır. Çağdaş koruma yaklaşımları değerlendirme, geliştirme, kullanma ve ekonomik fayda sağlama eylemlerini içerir. Tarihi mirası kullanma, yaşatarak belirli bir işlev kazandırma,

korumanın amaçları arasında yer almaktadır (Özkan, 2005).

Bütünleşik Koruma: 1975 yılının Avrupa Mimari Miras Yılı ilan edilmesiyle başlayan sürecin sonunda yayınlanan Amsterdam Bildirgesinde mimari mirasın korunması, kentsel ve bölgesel planlamanın hedeflerinden biri olarak belirlenmiştir. Bu bildiriyle hedefin bütünleşik koruma olduğu belirtilmiş, ekonomik, sosyal, yönetsel ve yasal yönleri gözetilen bir koruma modeli olarak tanımlanan bu yaklaşımın gerçekleşmesi için ihtiyaç duyulan araçlar ortaya konmaya çalışılmıştır (Ahunbay, 1996). Bütünleşik koruma ile tarihi dokunun çevresi ile birlikte yeni güncel fonksiyonlar yüklenerek korunabilirliğine katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Bu kavram çerçevesinde herhangi bir prestij önceliği olmaksızın tarihi, peyzajı, tasarımı ve yaşam tarzını yansıtan her türlü doku, mimari miras tanımı içinde değerlendirilerek mimari mirası ekonomik ve toplumsal yaşam ile bütünleyici kullanım biçimleri ve tarihi yapıların yaşamını sürdürebilmesi için gerekli koşulların araştırılması gündeme gelmeye başlamıştır (Eke ve Özcan, 1988).

Sürdürülebilir Koruma: Toplumun nesnel tarihini oluşturan yaşanmış ve sahip olduğu kültürün mekansal belgeleri olan tarihi çevrenin korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara kültürel kent olarak aktarımı yani koruma, evrensel bir eylem veya yaklaşım olarak tarihi açıdan daha köklü bir kavramdır. Bugünün insan gereksinimlerini karşılamakla birlikte gelecek kuşakların gereksinimlerini de göz önünde bulundurmak düşüncesi olan sürdürülebilirlik ise koruma kavramı ile örtüşmektedir. Yani koruma sürdürülebilirliğin bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır (Meşhur, 1999). Bu kapsamda yerleşimler, içinde yer aldığı doğal ve fiziksel çevrenin sürdürülebilir ve kendi gelişmesini gerçekleştirebilir olmalıdır. Mimari, tarihi, kültürel anlamı bulunan yapılar da yaşam ihtiyaçlarını ve gelenekleri korumalıdır.

Koruma Sürecinde Kentsel Tasarım Seçeneği: Kentsel tasarım yaklaşımı kentin parçacı ve bütünden bağımsız planlama anlayışı içinde post modernist planlama yaklaşımının bir gereği olarak çıkmaktadır. Kentsel tasarım mekansal öğelerin kendi aralarında ve çevreleriyle bütünleşmesi amacıyla tarihi dokunun özellikleri ile özgün yapılar arasında kurgulanacak açık-kapalı mekan düzenlemelerinde yine kentin yapılaşmış modern çevresiyle bütünleşmesinde bir planlama aracı

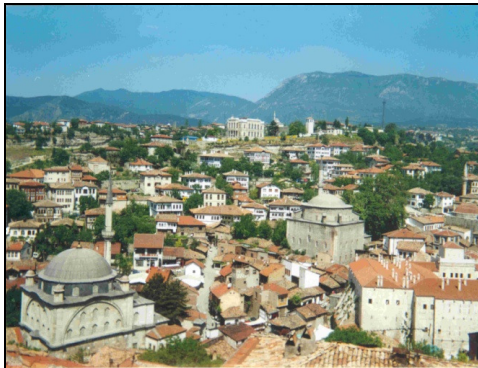
olarak kullanılmakta koruma amaçlı imar planlarının ürettiği genel kararların mekana indirgenmesi aşamasında sahip olduğu esnek kurallar ve yöntemler ile uygulamada karşılaşılabilecek sorunların çözülebileceği bir teknik olarak algılanmaktadır. Kentsel tasarım bu özellikleri ile kentsel sit alanlarının planlamasında tercih edilmektedir. Fiziki düzenlemeler ve kentsel tasarım ile tarihi çevrenin özgün kullanımını vurgulanabilmektedir (Meşhur, 1999).

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu araştırmanın materyalini Safranbolu-Çarşı kesimi oluşturmaktadır. Araştırma alanı farklı zamanlarda yapılan alan çalışmalarıyla incelenmiş, tarihi çevre özellikleri ve kent yerleşimi çekilen fotoğraflarla belgelenmiştir. Araştırmanın veri toplama aşamasında temel konular hakkında literatür taraması yapılmıştır. 1/1000 ölçekli Safranbolu Koruma Amaçlı İmar Planı'ndan yararlanılarak kentsel sit alanında açık ve kapalı mekan ilişkileri irdelenmiştir. Koruma ve geliştirme çalışmalarına yön verecek tescilli binalar, sokak dokuları, yaya ve taşıt yolları harita üzerinde belirtilmiştir. Safranbolu-Çarşı kesiminde seçilen tescilli konutların mevcut kullanım (oturma) ve restorasyon durumları incelenmiş, elde edilen veriler Geomedia Professional 4.0 coğrafi bilgi sistemi yazılımından yararlanılarak harita olarak sunulmuştur. Çalışma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda alanda tarihi ve kültürel değerlerin korunması, alanın mevcut ve potansiyel olanaklarının kongre turizmi amacıyla geliştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma alanını oluşturan Safranbolu, Karabük İli'ne bağlıdır. Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde, denizden 65 km içeride bulunmaktadır. Kent coğrafi bakımdan engebeli bir bölgede yerleşmiştir. Safranbolu'nun büyük bir kısmı ormanlık alanlar ve yaylalardan oluşmaktadır. Safranbolu'nun jeolojik oluşumu derin ve uzun kanyonlar ile uzunlukları kilometrelerle ifade edilen mağaraları meydana getirmiştir. Kanyonlar buldukları bölgenin arazi yapısını ilgi çekici kılmakta ve doğal güzellikleri oluşturmaktadır (Anonim, 2000) (Şekil 1).

Şekil 1. Safranbolu-Çarşı'nın genel görünümü ve sokak konut ilişkisi

Safranbolu'da iklim, Karadeniz iklimi ile İç Anadolu iklimi arasında geçiş özelliği gösterir. Yazlar sıcak, kışlar soğuk, baharlar ılık ve serin geçer. İlkbahar ve sonbahar oldukça uzundur. En soğuk ay Şubat, en sıcak ay ise Ağustos ayıdır. Vadilerin yan yamaçları üzerinde bulunan Çarşı kesimi daha ılık ve rüzgârlardan korunaklıdır.

Safranbolu geleneksel Türk toplum yaşantısının tüm özelliklerini yansıtan, uzun tarihi geçmişiyile yarattığı kültürel mirası, çevresel dokusu içinde koruyan örnek bir kenttir. Safranbolu'da ticaret bölgesi kentin merkezinde, pazarlar bu bölgenin hemen çevresinde yer almaktadır. Geleneksel zanaat kollarından demircilik, bakırcılık ve dericilik gibi üretim alanları kısmen de olsa yapılmaktadır. Yemenciler, saraçlar, semerciler, manifaturacılar çarşıları geçmişten günümüze kadar süregelmektedir.

Genel yapısıyla Osmanlı Dönemi kenti olan Safranbolu daha çok XVIII. ve XIX. yüzyıl geleneksel Türk kent kültürünü günümüze aktarmaktadır. 1994 yılında Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmiştir.

Safranbolu'yu ülkemizde ve dünyada ön plana çıkaran en önemli unsur, geleneksel Türk Mimarisi tarzındaki Safranbolu Evleri'dir. Bu evler gerek kentsel konumlarıyla gerekse mimarileriyle dikkate değerdir. Yapıların çatı biçimleri, kütle, boyut ve biçimlenmesi, dış

yüzeylerde kullanılan malzeme ve renkler yaygın yapıım geleneğini göstermektedir.

Safranbolu'da kentin oluşumunda hem fonksiyonellik ön planda tutulmuş, hem de estetik özellikler dikkate alınmıştır. Safranbolu-Çarşı kesimi konut yerleşimleri, sokakların dar ve kıvrımlı olmaları, meydan-çarşı-konut ilişkileri, yapıların boyut, biçim, donatı, cephe ve mimari özellikleri yerleşimin karakterini ve kimliğini belirleyen en önemli unsurlardır. Konutların bahçelerindeki bitkisel elemanlar, kentin yapı-açık ve yeşil alan oranlarını dengelemektedir.

Evin yan veya arka bahçesinde, bahçenin büyüklüğüne göre asma çardağı altında ve havuz başında misafirler için oturma alanı ayrılmıştır. Bir kısım büyük konaklarda havuzlu odalar bulunmaktadır. Havuzlu odalar suyun serinletici ve görsel etkilerinden yararlanmak isteyen konut halkı ve misafirler için bir dinlenme odası niteliğini taşımaktadır (Şekil 2).

Safranbolu'da önceleri günübirlik ziyaretler şeklinde başlayan turizm hareketleri sonra hafta sonu gezileri haline gelmiş ve daha sonra kent içi gezileri, çevre turları ve doğa aktivitelerini içerecek şekilde birkaç günlük konaklamaları da içeren kongre turizmine yönelik gelişmelere dönüşmüştür. Kentin doğal, kültürel ve tarihi değerleri göz önüne alındığında alanın kongre turizmi için önemli bir potansiyel olduğu görülmektedir.

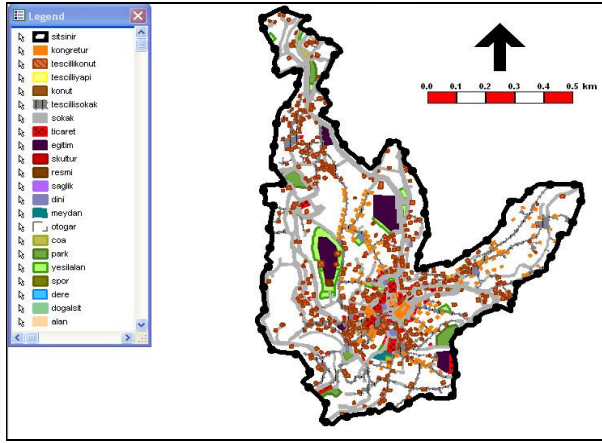
Şekil 2. Tescilli konutlardan iç görünüm ve bahçe görünümü

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

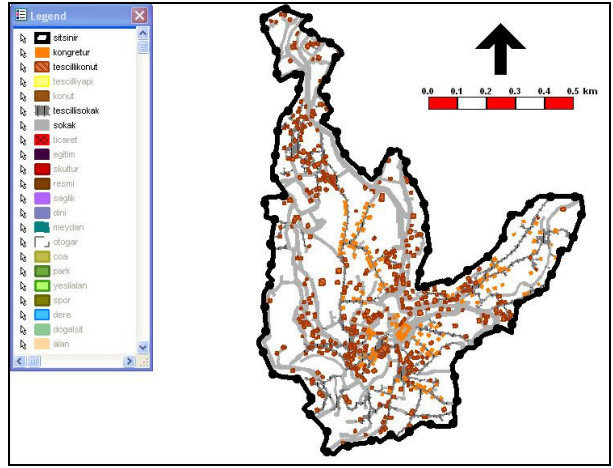
Çalışma ile küresel ölçekte kentlerin yükleneceği anlam ve sahip oldukları farklılıkların değerlendirilmesine ve geliştirilmesine bağlı olarak Safranbolu'da kültürel ve mekansal yapı ile çevreye ilişkin ayrıcalıkların korunması ve yaşatılmasına yönelik çalışmalar için farklı bir alternatif olacağı düşünülmektedir. Her geçen gün turizm açısından önemli yer tutan kongre turizminin Safranbolu'da koruma yaklaşımına yeni bir çözüm oluşturması ve geliştirilmesi için potansiyel durumunu saptamak açısından önemlidir.

Safranbolu-Çarşı bölgesinde 538 tescilli konuttan örnek olarak seçilen 143 tescilli konut çalışma kapsamında

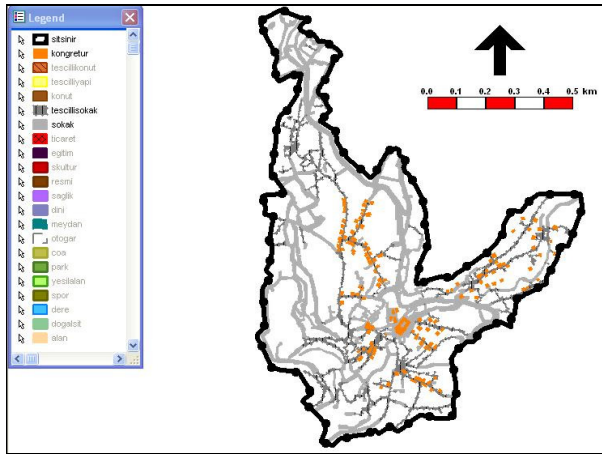
irdelenmiş, konutların mevcutta ne amaçla kullanıldığı ve restore edilip edilmedikleri incelenmiştir. Seçilen tescilli konutların çalışma alanına homojen dağılımları göz önünde bulundurulmuş ve alanın en çok kullanılan bölümünden ve orijinal özellikleriyle tescillenmiş tescilli sokaklar üzerinde yer almalarına dikkat edilmiştir. İncelenen 143 tescilli yapıdan 32 adedi boş olarak durmakta, 72 adedi konut olarak kullanılmakta ve 39 adedi turizm amaçlı kullanılmaktadır. Bu konutlardan 68 adedinde restorasyon yapılmış durumdadır ve 75 tescilli yapının restorasyonu yapılmamıştır. Mevcutta boş olarak duran ve restorasyonu yapılmamış 30 tescilli konut bulunmaktadır. Bu yapıların restorasyonu ve bakımlarının yapılması, güncel işlevlerin yüklenmesiyle kongre turizmi açısından değerlendirilebilecek yapılardır.

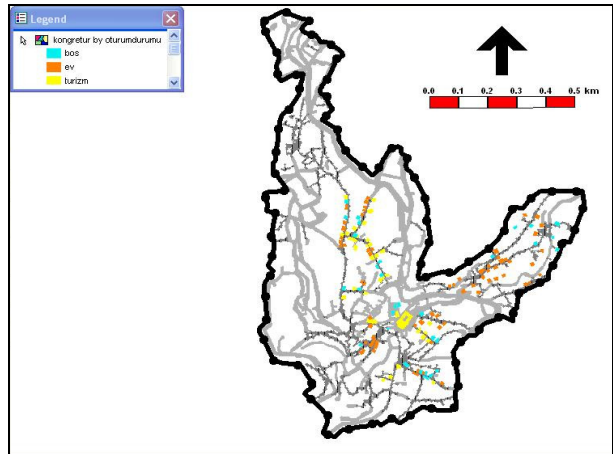
Şekil 3. Çalışma alanı ve alan kullanım tipleri

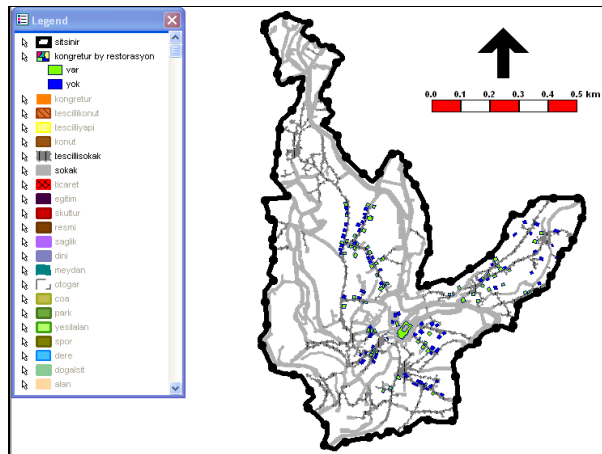
Şekil 4. Çalışma alanındaki tüm tescilli konutlar

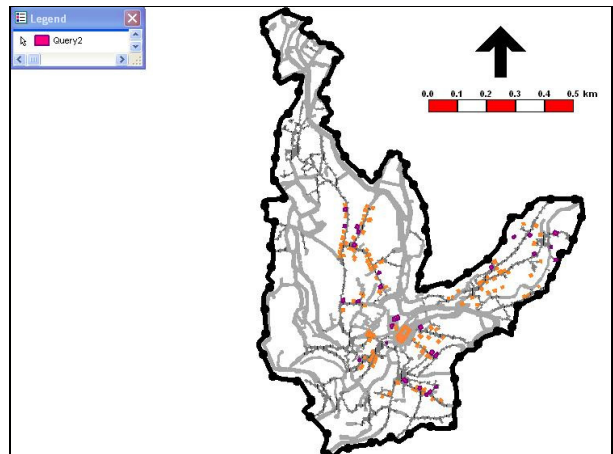
Şekil 5. Çalışma alanından seçilen örnek tescilli konutlar

Şekil 6. Alandaki örnek tescilli konutların mevcut kullanım (oturma) durumu

Şekil 7. Alandaki örnek tescilli konutların mevcut restorasyon durumu

Şekil 8. Alandaki örnek tescilli konutlardan mevcut kullanım (oturma) durumu boş ve aynı zamanda restore edilmemiş olan yapılar

Kongre turizmine yönelik kaliteli yeni kamu alanları yaratarak bu alanlardan daha fazla kişinin faydalanmasını sağlamak kentsel değerlerin daha iyi tanıtılmasını ve korunmasını sağlayacaktır. Geleneksel

ve tarihi kent dokularına güncel fonksiyonlar kazandırmak suretiyle ekonomik getiri sağlar duruma getirmek yapıların korunması için gerekli finansal desteği beraberinde getirecektir.

Kent içinde boş olarak duran ve kullanılmayan tescilli yapılar kiralanarak restore edilebilirler. Bu yapılara konferans salonu, konaklama, sergi ve müze alanı, bilimsel etkinlikler gibi farklı sosyo kültürel işlevler yüklenebilir. Böylece yapıların yaşaması ve korunması sağlanırken, kent içinde kaliteli sosyal mekanlar yaratılıp kentin ekonomisine de katkı sağlanabilir. Aynı zamanda bu mekanlar kongre turizmi için gerekli mekanlar olarak ta değerlendirilebilir. Koruma sürecine yerel düzeyde sivil oluşumları ve halk katılımını dahil etmek başarıyı artıracaktır.

Kentlere farklılık kazandıran ve ayrıcalıklı yerler haline gelmelerini sağlayan öğeler sosyal, kültürel ve mekansal açıdan sahip olunan farklılıklar ve değerlerdir (Meşhur, 1999). Sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri ile nadir olma özelliği taşıyan Safranbolu ve yakın çevresi bu özelliklerinin korunması ve geliştirilmesi bakımından önemli bir kent konumundadır. Safranbolu-Çarşı kesimi ve yakın çevresi mekansal kullanımlar ve rekreasyonel aktiviteler yönünden kongre turizmi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Geliştirilebilir yaklaşımlarla konutların, bahçelerin ve çevredeki doğal alanların kongre turizmi amacıyla kullanılması ile yapıların korunmaları ve yeniden kullanılmaları sağlanmış olacak yerel halkın ekonomik geliri de artacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z. (1999). Tarihi çevre koruma ve restorasyon, YEM Yayınları, İstanbul.
- Anonim (2000). Safranbolu, Turizm Bakanlığı Yayınları, Tanıtım Rehberi, Ankara.
- Atalık, G., Gezici, F. (1994). Çevre duyarlı planlama kapsamında turizm eylemlerinin değerlendirilmesi, 4. Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi, s. 448, Trabzon.
- Aymankuy, Y. (1997). Türkiye'de geliştirilebilir turizm şekli olarak kongre turizmi ve İzmir il merkezi örnek uygulaması, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Beyhan Ş.G., Ünügür, S.M. (2005). Çağdaş gereksinimler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik, *İTÜ Dergisi*, 4 (2), 79-87.
- Eke F., Özcan Ü. (1988). Tarihi dokunun korunması ve uluslar arası deneyimler, *Mimarlık* 288, 34-36.
- Gülbahar, M.O. (2006). Bilgi toplumu ve küreselleşmenin şekillendirdiği kongre turizminin Türkiye'deki durumu; İstanbul örneği. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Kuban, D. (2000). Safranbolu, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, ISBN: 975-7438-96-0, İstanbul.
- Lichfield, N. (1988). Economics in urban conservation, p. 361, Cambridge University Press, England.
- Meşhur, M.Ç. (1999). Tarihi çevrelerin korunması sürecinde yeni yaklaşımlar, Amasya kenti örneği, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Özkan, N.E. (2005). Koruma ve kültür turizmi bağlamında İstanbul Tarihi Yarımada'da Bizans dönemi mimari mirasının değerlendirilmesi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Yazgan, M.E., Erdoğan, E. (1992). Tarihi Çevrelerde Peyzaj Planlama, Peyzaj Mimarları Derneği Yayınları-2, Ankara.
- Yücel, C. (2005). Korunacak alanların planlanmasında güncel yaklaşımlar, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 223-235.